

Dnr 17, u2017, 6/ds

2017-03-15

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Studieförbundens remissyttrande på En inkluderande kulturskola på egen grund (SOU 2016:69)

Om Studieförbundens remissvar

Branschorganisationen Studieförbunden lämnar sitt remissvar utifrån kunskap och erfarenheter som våra tio medlemsorganisationer besitter från att bedriva folkbildning, ett deltagarstyrt livslångt lärande, för breda grupper, och genom en omfattande kulturverksamhet. Tillsammans med sina medlemsorganisationer bidrar de tio studieförbunden till att människor i alla åldrar både ges möjlighet att delta och uppleva kultur i hela landet.

Studieförbunden lämnar synpunkter om en mer inkluderande kulturskola för alla, för barn och ungas delaktighet i verksamheten, samt om de tio studieförbunden som uppdragstagare för kulturskoleverksamhet. Det är inte Studieförbundens avsikt att lämna detaljerade kommentarer till utredningens förslag i följande frågor: den nationella strategin för kulturskolan, tankar om lagstiftning inom området, eller att säkra tillgången till utbildade lärare inom kulturskolan.

Korta fakta om de tio studieförbundens kulturverksamhet

Tio studieförbunden arrangerar varje år:

- 270 000 studiecirkelar med nära 1,7 miljoner deltagare varav 630 000 unika personer
- 370 000 kulturprogram med nära 20 miljoner besökare
- 60 000 arrangemang inom verksamhetsformen annan folkbildning

Källa: Folkbildningsrådet

Enligt rapporten Studieförbund 2015 (Kulturfakta 2017:1):

- Huvudämnet ”Humaniora, språk och konst” dominerar i samtliga former av folkbildningsverksamhet hos studieförbunden: runt 70 procent av arrangemangen hade

denna inriktning 2015. Det näst största huvudämnet var "Samhälls- och beteendevetenskap, juridik, handel, administration" med runt tio procent.

- Inom "Musik, dans och dramatik" genomfördes 81 685 studiecirkelår 2015. Bland dessa dominerade kategorin Improvisatorisk musik: cirka 42 procent av alla cirkelår inom ämnet hade 2015 denna inriktning.
- Inom "Musik, dans och dramatik" var "Sång och musik i grupp" samt "Musik för scenframställning" de närmast vanligaste underämnena, följt av "Körsång" samt "Teater och dramatik".

Källa: Myndigheten för kulturanalys

Om en mer inkluderande kulturskola

Studieförbunden stödjer utredningens strävan att utveckla en inkluderande kulturskola.

Studieförbunden når i sin kulturverksamhet fler och bredare grupper av deltagare än kommunala kulturskolor gör. Utredningen skriver om kulturskolornas: "snedrekrytering av barn utifrån socioekonomisk bakgrund och att kulturskolan har svårt att nå barn från ekonomiskt och socialt svaga grupper" Studieförbunden har goda erfarenheter, förutsättningar och en vilja att bättre nå ut till dessa grupper. Kulturskolan kan bli mer inkluderande genom att öka studieförbundens delaktighet i kulturskolornas arbete.

Studieförbunden anser att alla barn och unga i grundskola och gymnasieskola ska erbjudas att delta i kulturskolans verksamhet.

Studieförbunden stödjer utredningens rekommendationer som rör barn och ungas inflytande och delaktighet i verksamheten.

Hos de tio studieförbunden praktiseras ett deltagarstyrt lärande, där deltagarna beslutar om sin gemensamma studieplan och där alla förväntas bidra med sina erfarenheter. På så sätt ökar både kunskap och engagemang i grupperna. Det finns en stark pedagogisk vinst med folkbildningens metoder, eftersom den som är delaktig aktiverar en nyfikenhet och ett intresse som underlättar lärande. Att kulturskolan närmar sig liknande arbetssätt är positivt, och kan förhoppningsvis sänka tröskeln för fler att lära mer. Även utredningens resonemang om ett friare ämnesval för eleverna, och därmed en mer öppen syn på olika kulturformer, är något som Studieförbunden ser positivt på.

Studieförbundens syn på kultur är att den ska vara tillgänglig för alla, och att alla barn och unga ges möjlighet att uppleva och utöva kultur via kulturskolan vore en viktig och riktig satsning.

Med en stark kulturskola i varje kommun kan också samspelet mellan civilsamhälle och offentliga institutioner gynnas. De tio studieförbunden är vana vid breda samarbeten och medborgarna kan också dra fördelar av att ett vitalt kulturliv på orten där skola-kulturskola-studieförbund-föreningsliv står för många tillfällen att utöva och uppleva kultur i olika former. Inte sällan är en lärare inom kulturområdet både anställd av en skola och ett studieförbund.

Om de tio studieförbunden som en uppdragstagare

Studieförbunden avvisar utredningens förslag att aktörer som studieförbund enbart ska vara ett komplement till kulturskolan. Idag har flera studieförbund uppdrag från flera kommuner att bedriva verksamhet med kulturskola. När kommuner på rätt sätt lägger ut uppdrag är det ett bra sätt att driva kulturskola som vi anser ska kunna förekomma även framöver.

När kommuner genomför upphandlingar av verksamheter som kulturskola är det angeläget att upphandlingarna genomförs på ett sådant sätt – och det finns bra exempel på att det låter sig låter sig göras – att studieförbunden unika fördelar och sätt att arbeta tas tillvara. En illa genomförd upphandling kan öppna för att utförare med sämre kvalitet vinner anbudet. Vi anser att IOP – ideellt offentligt partnerskap – kan vara ett bra sätt för kommuner att driva samarbetet med studieförbund på.

Studieförbunden anser att i de fall ett eller flera studieförbund har uppdrag att genomföra den kommunala kulturskoleverksamheten ska full ersättning utgå för detta. Det kan aldrig tillåtas att kommunen i realiteten vältrar över kostnaden för kulturskolan på studieförbundet. Statliga anslag till studieförbund för folkbildning är inte avsedda att finansiera kulturskola som är ett kommunalt ansvar.

De tio studieförbunden bidrar till att det finns kulturverksamhet i hela landet, i samklang med det lokala kulturlivet. Studieförbunden har verksamhet i samtliga landets kommuner och kultur är en stor del av studieförbundens verksamheter. I många kommuner finns inget annat kulturutbud än det som studieförbunden står för. Tack vare att aktiviteterna sker inom folkbildningen kan fokus ligga på utveckling och lärande. Hos studieförbunden möts proffs och amatörer. Här bestämmer deltagarna oavsett om de började i går eller om de har många års erfarenhet.

De tio studieförbundens folkbildningsverksamhet i en kommun ersätter inte en kulturskola, och har i huvudsak en annan målgrupp. Folkbildningsverksamhet hos studieförbunden bedrivs med offentliga medel från framförallt staten, samt har egna mål och syften. Det handlar om vuxnas livslånga lärande och tillgång till kultur, ökad kunskap, ökat engagemang och självständigt tänkande. Hos studieförbunden får ofta personer som aldrig tidigare utövat musik, besökt en utställning eller skapat inom ett hantverk en ”andra chans” att uppleva och utöva kultur.

Utöver folkbildningsverksamheten har de tio studieförbunden verksamhet som är projekt eller på uppdrag av myndigheter och kommuner. I Studieförbundens (dåvarande Folkbildningsförbundets) musikenkät 2013 framkom att de tio studieförbunden totalt sett har verksamhet inom ramen för den kommunala kulturskolan i 23 kommuner.

Tre exempel på kommunal kulturskola driven av olika studieförbund 2016:

1. Studiefrämjandets kulturskola i Uppsala vänder sig till alla barn och ungdomar i åldern 6-20 år. Den drivs på tre platser och genomförs på uppdrag av Kulturnämnden i Uppsala kommun. Där drivs undervisning i instrument och sång på olika nivåer samt öppna verksamheter som en snöskulpturfestival, designlabb.

2. KULTura - Surahammars kulturskola, har målgruppen ”barn, ungdom och vuxen”. KULTura är ett samarbetsprojekt mellan Studieförbundet Vuxenskolan, ABF Västra Västmanland,

Surahammars kommun och Folkets Hus i Surahammar. På kommunens webbplats anges att studiecirkel startar vid fullsatt grupp.

3. Folkbildningens kulturskola i Nora är en kulturskola för alla mellan 6 och 19 år. Kommunen driver kulturskolan tillsammans med sju studieförbund (Bildå, ABF, Vuxenskolan, Studieförbundet, Medborgarskolan, NBV och Folkuniversitetet). Folkbildningens kulturskola vill ge barn och ungdomar möjlighet att utveckla sina intressen inom kulturen. Den erbjuder studiecirkel inom bland annat bild, dans, media, musik, teater och artisteri.

De tio studieförbundens kulturprogram, allt från föreläsningar till scenframträdanden, har cirka 20 miljoner i publiken varje år. Enligt Studieförbundens Musikrapport 2015 fanns 8,7 miljoner av dessa i publiken för olika musikarrangemang. För de elever som får kontakt med ett studieförbund kan det vara vägen till att få möta en publik för första gången.

Inte minst är de tio studieförbunden en infrastruktur för musikverksamheten i hela Sverige, för såväl amatörer som professionella utövare. Vittnesmål från professionella, internationellt framgångsrika musikartister visar att studieförbunden har varit en plattform till lärande och till att kunna gå från amatör till proffs inom musiken. De tio studieförbunden, deras musikverksamhet och folkbildningen är unik ur ett internationellt perspektiv. Det är viktigt att ta tillvara på kraften som möjliggör ett aktivt musikliv och på sikt den svenska musikexporten.

Det senaste decenniet har samtliga studieförbund arbetat enskilt och gemensamt för ett mer inkluderande och jämställt musikliv. Under 2012 (Studieförbundens Musikrapport 2015) anordnades 282 särskilda satsningar inom musikverksamheten för ökad tillgänglighet och breddade målgrupper, varav 152 insatser fokuserade på genus och jämställdhet. Övriga var satsningar som rörde funktionsnedsättningar, HBTQ och/eller etnicitet. Syftet är att arbeta med bemötande, skapa inkluderande verksamheter och på flera sätt öka jämlikheten. Det är perspektiv som kulturskoleutredningen vill se mer av i den kommunala kulturskolan, och något som folkbildningen gärna samverkar kring, både som uppdragstagare och i sin roll som en lokal motor för kulturlivet via folkbildning.

För att ett eller flera studieförbund ska kunna ta uppdrag inom kulturskolans ram krävs full ersättning för uppdraget. Det rör sig om lokaler och utrustning, löner, möjlighet till fortbildning för anställda lärare och anslag för att utveckla verksamheten.

Om avsnittet 6.2 Nationella mål

Vi anser att de nationella målen bör utökas med ett mål om att kulturskolorna ska underlätta övergångarna från barn- och ungdomskultur till kulturverksamhet som vuxna. Målen bör därför kompletteras med ”och förbereda eleverna för ett deltagande i det allmänna kulturlivet.”.

Om avsnittet 6.4 Utvecklingsbidrag

Utredningen föreslår ett utvecklingsbidrag där en av förutsättningarna ska vara att kulturskolan ska erbjuda eller ha för avsikt att erbjuda, verksamhet inom minst tre konstområden. En sådan konstruktion skulle hindra en musikskola att utveckla sin verksamhet exempelvis för att nå nya grupper.

Vi anser därför att det föreslagna utvecklingsbidraget ska kunna sökas även av en kulturskola eller en kommuner med en konstform, exempelvis en musikskola. Landets musik- och kulturskolor har olika förutsättningar och ser olika ut vilket det måste finnas en acceptans för. Behoven av pedagogisk utveckling och utveckling för ökad inkludering och tillgänglighet styrs inte av kriteriet tre konstformer. Kriteriet att anordnaren ska ha eller ha för avsikt att bredda till minst tre konstformer bör tas bort.

Stockholm 2017-03-15

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'David Samuelsson', written in a cursive style.

David Samuelsson, generalsekreterare Studieförbunden

Studieförbunden är de tio studieförbundens bransch- och intresseorganisation. Våra medlemmar är: ABF, Folkuniversitetet, Ibn Rushd, Kulturens Bildningsverksamhet, Medborgarskolan, NBV, Sensus studieförbund, Studieförbundet Bilda och Studieförbundet Vuxenskolan. Vi står för demokrati, folkbildning och kultur för alla. Verksamheten finns i landets alla kommuner.